

Budai FehérFekete

A CISZTERCI DIÁKSZÖVETSÉG BUDAI OSZTÁLYÁNAK TÁJÉKOZTATÓJA

2010. ÁPRILIS

HÚSVÉT

XVII. ÉVFOLYAM

1. SZÁM.

TRANSZFIGURÁCIÓ

KRISZTUS SZÍNEVÁLTOZÁSA

Raffaello di Giovanni Santi (1483-1520) festménye

Mikor ez évi első számunkat adjuk diáktestvéreink kezébe, Raffaello festményével szeretnénk köszönteni minden kedves olvasónkat.

Mert nagy napok elé érkeztünk. Itt a húsvét, hozza számunkra a pax tecum isteni ígét, mint teszi már évezrede, évszázadok óta. A természet is készül, türelmetlenül várja, hogy virágba borítsa a teremtet világot. És minden lélekben ott a reménység: jöjjön az új élet, boldoguljon minden ember, boldoguljon végre a nemzet.

Április 11-e kerüljön a magyar történelem dicső lapjai közé.

Húsvéti köszöntő

Mély gyászba borult az egész természet
Midőn Krisztus urunk keresztfán szenvedett.
Sírt akkor az ég s föld, sírtak az angyalok,
Sírtak mindenféle teremtet állatok.
De harmadnap múlva megnyílt szikla zárja,
Kilépett belőle az egek királya.
Ezzel mutatván meg, hogy lesz feltámadás,
Hogy lesz a szívünknek örök jutalmazás.
Szívemből kívánom!

Ismét egy remek, izgalmas előadásban volt részünk a 2010 január 11-i klubdélutánunkon. Az annakidején nemcsak klubtársainkban, szélesebb olvasóköri körünkben is nagy érdeklődést kiváltó korábbi előadásának, a TORINÓI LEPEL folytatásának tekintendő Pályi professzor úr előadása

JÉZUS ARCÁNAK KERESÉSE

Dr. Pályi Gyula

Modenai és Reggio Emiliai Egyetem

Kézenfekvő, hogy a keresztény képzőművészet fő célja Jézus Krisztus minél hitelesebb és meggyőzőbb megjelenítése. Sok évszázadon keresztül hagyománnyá vált, hogy ilyen alkotásokban Jézust karizmatikus kisugárzású, középkorú, erőteljes férfiként ábrázolják, kinek külseje, hajviselete, szakála, öltözete olyan amilyennek a közel-keleti megjelenést a művész elképzeli. Amennyire tudott, Jézus Krisztus nem ült modellt festőknek vagy szobrászoknak, tehát közvetlen tapasztalatból származó képe nem maradt fenn. A Torinói Lepel, amennyiben valóban Jézus Krisztus képét mutatja, hatalmas segítséget nyújthat e téren, különösen, mióta (1898) fotográfiák készültek róla, melyek jobban mutatják a képet mint az eredeti. Hitelességéről azonban még szenvedélyes viták folynak.

A művészettörténészek sok generációja, mind a mai napig, a késő-ókeri és kora-középkori Jézus ábrázolásokban látta Jézus Krisztus többé-kevésbé hiteles megjelenítését. Arra a kérdésre azonban, hogy *honnan ered* ezen, egymás között gyakran igen hasonló ábrázolások „őskepe” igencsak változatos válaszokat gondoltak ki. E válaszok egyike az Abgár-legendán alapul. A legenda úgy tartja, hogy Abgár, Edessza fejedelme, Jézus kortársa, megbetegedett és hallván Jézus csodatetteiről levélben segítségét kérte, egyben meghívta Edesszába. Jézus válaszolt(?) és levele vivőjével elküldte *képmását*, ami Abgárt meggyógyította. Abgár és Edessza megtért, a képmást később nagy

tisztelettel őrizték, majd Bizáncba került és kalandos úton, másfél évezred múltán, Torinoba, ahol ma is őrzik. E történet igazság-magja a város korai (I. század) megtérése és az innen származó Lepel, amit valóban Torinoban őriznek. Jézus levelezését és a festőnek való modell-ülését nyugodtan a fantázia birodalmába utalhatjuk. Ennek ellenére erősen tartja magát az a nézet, hogy a korai Jézus-ábrázolások „őse” a ma Torinoban őrzött Lepel képe lehetett. (Erre később még visszatérünk.)

Hasonló legendák fűződnek az úgynevezett Veronika-kendőkhöz, melyek eredetijéről azt tartják, hogy egy Veronika nevű kegyes asszony, mikor látta Jézust a kereszt alatt görnyedve, megkínózva a vesztőhelyre menni, megsajnálta és kendőjével megtörölte izzadt és véres arcát. Ez a kendő megőrizte (volna) Jézus arcvonásait. Több ilyen kendő is nagy tiszteletnek örvend, ha van is eredeti közöttük, nagyrészüik nyilván ennek másolata. A legenda több szempontból nem állja ki a történelmi kutatás próbáját, de, ennek ellenére, e kendők némelyikével még foglalkoznunk kell.

Ilyen körülmények között korszakos jelentőségű volt Thomas Frank Heaphy (1813 – 1873) angol festő vállalkozása, a XIX század közepén, aki teljesen más utakon próbálta meg *Jézus Krisztus hiteles képét* felderíteni. Heaphy igen fiatalon, apjával (aki neves festő volt) jutott el először Rómába és itt annyira lebilincselte a kora-keresztény művészet világa, hogy egész életét később ennek szentelte. *Munkahipotézise* az volt, hogy a legkorábbi római keresztény közösségek között vélhetően még voltak olyanok, akik *személyesen ismerték Jézust* (ha más nem is, de Szent Péter biztosan) vagy legalábbis látták földi működése során (akik netán a tágabb tanítványi körből Rómába jöttek). Ha ezek némelyike emlékezetből megfestette Jézus képét, vagy egy megfelelő művészi adottsággal rendelkező festő az ő tanácsaik alapján dolgozott – lehet rá remény, hogy fennmaradt Jézus Krisztus hiteles arcmaása Rómában. Ebből a célból Heaphy a *legkorábbi* római keresztény művészet nyomába indult és nem is sikertelenül.

Heaphy fő működési területe végül is az ókeresztény **katakombák** világában alakult ki. A katakombák természetes vagy mesterséges barlang- illetve pince-szerű üregek, melyeket a legelső századokban a

keresztények részben temetkezési-, részben összejövetelei-, másrészt meg búvó-helyül használtak. A kereszténység terjedését a pogány Rómában a hatalom ugyan nem nézte jó szemmel, de némi toleranciát mutatott, ha e furcsa új vallás hívei rokonaik-ismerőseik sírjai közelében jöttek össze – általában az említett földalatti üregekben. Sorsuk itt sem volt zavartalan, de a relatív biztonság miatt egyre többen használtak ilyen járatokat. Róma és környékének geológiai viszonyai kedveztek ennek a szokásnak. Ma több mint 1000 (ezer!) km katakombajáratot tartanak nyilván Rómában, holott már másfél évezrede nem használják ezeket, sem temetkezési, sem kultikus célra. Mikor a kereszténység legalizálódott, majd államvallás lett, a katakombákat elhagyták – legnagyobb részüknek beomlott a bejárata és 15 – 18 évszázadon át változatlanul őrizte kincseit az újkor számára. A „kincsek” kifejezés főként a művészeti és kultikus hagyatékra vonatkozik, a keresztények túlnyomórészt szegények voltak, bár akadtak közöttük a római társadalom felsőbb rétegeiből is. A be nem omlott katakombákat a „barbár” betörések (557 gótok, 736 lombardok) során ugyan kifosztották, de többségük, beomolva, átvészelték ezeket a zavaros időket, amíg csak a XVI század vége felé (1578 május 31) egy földcsuszamlás fel nem tárt néhányat és újból rájuk nem terelte a figyelmet. Rendszeres feltárási munka azonban csak a XIX században kezdődött, éppen akkor amikor Thomas F. Heaphy érdeklődése is felébredt a katakombák művészete iránt. Ennek a szerencsés egybeesésnek köszönhető, hogy Heaphy számos fontos katakombafeltárásnál jelen lehetett és közvetlenül a behatolás után készített másolatai olyan alkotásokat segítettek megőrizni amelyek később, a mikroklíma-változás, fáklyafüst, látogatók stb. következtében nagymértékben károsodtak, színeiket, körvonaljaikat elvesztették, vagy egyszerűen leperregtek a falakról. Heaphy leletmentő munkássága valóban felbecsülhetetlen értékű volt – már csak ilyen „technikai” vonatkozásban is. (Ne felejtsük: a fényképezést a XIX. század közepén még éppen csak hogy feltalálták, a módszer rutinszerű leletmentésre aligha volt alkalmas, a színek rögzítésére pedig egyáltalán nem.)

Thomas F. Heaphy másolói munkáját kiterjesztette más római műemlékekre is, így egyes, a legkorábbi keresztény korból származó

mozaikokra, üvegtárgyakra és vászonra festett képekre is. Ezek nagy részét gondosan őrizték a Szentszék különböző raktáraiban, egyes római templomokban és a Vatikáni Múzeumban. E helyeken másolatok készítésére engedélyt kapni nem volt könnyű feladat. Heaphy igazi brit kitartással végülis megszerezte ezeket az engedélyeket, és így gyarapodó gyűjteménye valóban széles áttekintést biztosított. Meg kell említenünk, hogy római munkájához hatalmas segítséget kapott Giovanni Antonelli bíboros, pápai államtitkártól (e funkció gyakorlatilag a Vatikán Állam miniszterelnökének felel meg), aki IX. Piusz hosszú, több mint 30 éves pápasága nagy részében a Szentszék legbefolyásosabb személyisége volt. Antonelli kardinális kiváló kapcsolatteremtő képességgel és széles látókörrrel rendelkezett; amint tudomást szerzett a fiatal festő programjáról, azonnal átlátta ennek jelentőségét és támogatásáról biztosította. E támogatás révén Heaphy megtekinthetett és lemásolhatott olyan szigorúan őrzött ereklyét is, melyet még a pápa is csak évente egyszer tekinthetett meg.

Problémát jelentett a katakombák datálása. Erre a következő kiindulópontok kínálóznak:

- (1) Jézus Krisztus születését Kr.e. 7 január 2 és szeptember 15 közé teszik, míg halálát illetve feltámadását Kr.u. 33 április 3-ra illetve április 5-re. (Ezek XX. századi adatok, de a későbbieket jól kiegészítik.)
- (2) Szent Pál megtérése Kr.u. 35 – 36-ban történt.
- (3) Szt. Pál a Római levélben említ két római hívőt (Andronikosz és Juniász) akik *előtte* tértek meg.
- (4) A Római levél név szerint említi Arisztobuloszt, mint a római keresztény közösség tagját, aki valószínűleg azonos azzal az Arisztobulosz-szal, akit Josephus Flavius is említ, mint Nagy Heródes unokáját. Heródes Kr.e. 4-ben halt meg, ekkor már felnőtt korú gyermekei voltak, így unokája körülbelül Jézus Krisztus kortársa lehetett.
- (5) Ugyancsak a Római levél, mely vélhetően Kr.u. 57 – 58-ban keletkezett, 26 római keresztény hívőt sorol fel név szerint. Ez úgy értelmezhető, hogy ekkor már népes keresztény

közösség(ek) létezett(tek) Rómában, hiszen Pál nyilván csak a legkiemelkedőbb híveket említi név szerint.

- (6) A korai római keresztények egyik összejöveteli helye Priscilla és Aquila háza illetve katakombája volt. Utóbbiban van eltemetve M. Acilius Glabrio, akiről független forrásból lehet tudni, hogy 91-ben Traianus-szal együtt konzul volt, 95-ben Domitianus császár kivégeztette.
- (7) A legkorábbinak tűnő katakombákban a festményeken fellelhetők Szt. János evangéliumának jellegzetes eseményei és szimbólumai (víz borra változtatása, találkozás a szamaritánus asszonnal, Lázár feltámasztása, Jó Pásztor), míg a szinoptikus evangéliumok (Máté, Márk, Lukács) jellegzetes eseményei (Születés, Jairus leányának feltámasztása, Mennybemenetel) teljesen hiányzanak. Ez az aszimmetria a keresztény hagyomány terjedésének igen korai szakaszát tükrözi.

Ilyen és hasonló érvrendszer alapján több olyan katakombát is sikerült azonosítani, melyek biztonságosan a Kr. u. I vagy korai II. századra voltak datálhatók és amelyekben Jézus ábrázolások voltak. E képeket Heaphy minuciózus gonddal és nagy tehetséggel lemásolta, általában vízfestmény formájában. Saját festményeiről később még fametszeteket és rajzokat is készített. A katakombákban másolt festmények közül kiemelkedik a Szt. Domitilla Katakomba freskója, mely Jézust *profilból* ábrázolja. Szerencsés módon egy mozaik is előkerült, vélhetően ugyanezen személy képével, de az utóbbinál *alá is van írva*, hogy ez a kép Jézus Krisztust ábrázolja s ezáltal hitelesíti a freskót is. Szakértők szerint, művészi szempontból, Heaphy legjobb másolata a Szt. Calixtus Katakomba Krisztus képe, mely az Üdvözítőt szemben ábrázolja.

Heaphy számos kora-keresztény kendő-festményt is lemásolt. Ilyen volt a Szt. Péter Bazilikában roppant nagy gonddal őrzött kendő-rajz (elégge elmosódott), melyet a hagyomány magának Szt. Péternek tulajdonít, valamint az ugyanitt található Veronika-kendő. Az előbbiből az 1930-as években egy angol vallásos folyóirat jól sikerült kollázst készített. Az utóbbi, a legendával ellentétben, halott ember arcát

mutatja igen magas szintű művészi kivitelben és roppantul impresszív módon érzékelteti a halott méltóságteljes nyugalmat.

A Jézust ábrázoló kendő-képek nagyon elterjedtek voltak a korai római keresztények között, már az I. – II. században szemfedélnek is használták ezeket. Érdekes módon a katakombák Jézus ábrázolásai általában a mennyezetre festett freskók voltak. Ezt a tényt Heaphy úgy értelmezte, hogy a mennyezeti freskót az egész katakomba „szemfedélének” szánták.

Heaphy másolatainak legérdekesebb vonása, hogy az általa másolt Jézus-képek nagymértékben hasonlítanak egymáshoz és a Torinói Lepel (fotográfiai pozitív képpé alakított) arcához. Ennek kézenfekvő magyarázata lehet az, hogy a római katakomba képek valamely legelső változata *valóban* Jézus Krisztus hiteles ábrázolása volt (vagy a festő közvetlen tapasztalata alapján, vagy olyanok tanácsait követve, akik Jézus működésének szemtanúi voltak), a továbbiak pedig ezt a hiteles képet igyekeztek követni.

A Torinói Lepel képével való hasonlóság külön kommentárt igényel. Először is a Lepel képe fotográfiai negatív jellegű, de a Heaphy által tanulmányozott műalkotások „fotográfiai pozitív” képek, így nehezen képzelhető el (mint ezt többen is vélik), hogy a korai római keresztény ábrázolások „modellje” a Lepel Embere lett volna, hiszen negatív képről pozitív képet festeni aligha lehetséges. E lehetőség ellen szól az is, hogy a Torinói Lepel, a tudomány mai állása szerint, soha sem volt Rómában. Ílymódon a hasonlóság *kézenfekvő magyarázata* az lehet, hogy a korai római festmények és a Torinói Lepel képe *ugyanazt a személyt, Jézus Krisztust* ábrázolják. E megközelítés révén a korai római Jézus-képek és a Torinói Lepel képe kölcsönösen hitelesítik egymást.

KLUBDÉLUTÁNOK ELŐADÁSAIBÓL

*Diákszövetségünk a klubdélutánokon érzi igazán otthon magát, minden hónapban itt találkozhatunk egymással személyesen. Az elhangzó előadások téma-gazdagságukkal, tartalmukkal, az előadók pedig felkészültségükkel méltán lettek népszerűek. A klubdélutánokról hiányzó tagjaink is megismerhetik mindezeket mostantól az itt rendszeresen megjelenő írásokból. Jelenleg egy 2009.IV.20-án elhangzott előadást adunk közre, szerzője dr. med. habil. **Luzsa György** (é. 1948), aki a kereszténység egységének magyarországi helyzetéről tudósít.*

Gondolatok az ökumené témájáról

Az Ökumené a világ összes keresztény egyházainak együttműködésére irányuló mozgalom.

1940-1948 között a Szt. Imre gimnázium tanulója voltam. Evangélikus vallású vagyok. A gimnáziumban kapott szerető nevelés és néhány más tényező hatására indíttatást éreztem az Ökumenével közelebről foglalkozni. Osztálytársam volt *Lenhardt Vilmos* teológiai professzor, akivel többször beszéltem erről a kérdésről. *Gaizler Gyula* röntgenorvos kandidátus és katolikus teológiát végzett kollegám sajátos-göröngyös életútja végén közel került hozzám. Őt az Ökumené felé az indította, hogy a Nyiregyházi Evangélikus Gimnáziumban érettségizett. A rendszerváltás után ő alapította a Keresztény Ökumenikus Társaságot, amelynek tagja vagyok. *Gyökössy Endre* református lelkipásztor-filozófus tevékenysége is kiemelte számomra az egyházak közötti párbeszéd fontosságát.

Az Ökumené első megszólaltatója *Paul Watson* Amerikában élő anglikán lelkész volt 1908-ban. Az első világháború idején félbeszakadt folyamat a múlt század húszas éveiben újra kivirágzott. 1948-ban Amsterdamban Ökumenikus Világgyűlés jött össze, melyben protestánsok és az ortodox egyházak egy része tanácskozott. A katolikus egyház nem vett részt a párbeszédben, de megfigyelővel képviseltette magát. A világgyűlés 6 tárgyalási fejezetben összegezte a

felekezetek közti együttműködést, melynek vezérgondolata az volt, hogy „Ne utadat, hanem hitedet add tovább.”

XXIII. János pápa a II. Vatikáni Zsinaton 1962-1965 között nagy lépést tett az egyistenhívők – protestánsok, ortodoxok, zsidók és muzulmánok felé.

Megindult egy katolikus-evangélikus párbeszéd, mely 1967-től a megegyezésig tartott, 1999-ig. A tárgyalások az evangéliumról, az egyházzal, az ígéről és a szentségekről szóltak.

Az itt született megegyezés vallja: „Egyedül kegyelemből, Krisztus üdvözítő munkájába vetett hit által és nem a mi részünkről meglevő bármely érdem szerint fogad minket Isten és kapjuk a Szentlelket, aki megnyitja szívünket és felhív a jócselekedetekre.”

A fenti megegyezést 1999. október 31-én az augsburgi Evangélikus Székesegyházban *Edward Cassidi* bíboros és *Kristian Krause* evangélikus püspök írta alá. A jelenlevő főtítkárok közül *Ismael Noko* néger evangélikus püspök a templomban sajátos faji jellegű tánccal perditette katolikus püspök-társát.

A két egyház közti megegyezést itt a Sz. Imre Gimnázium dísztermében 2000. áprilisában *Brückner Előd Ákos* plebános és *Szeverényi János* evangélikus esperes jelenlétében lett ismertetve. A meghívottak közt volt *Nemeshegyi Péter* jezsuita teológiai professzor, aki elmondta, hogy az ökumenikus indítást a távol-keleti missziója kapcsán szerezte. Az evangélikus *Hafenscher Károly* teológiai professzorról Ákos atya elmondta, hogy a szeretetről mondott gondolataival ő tartotta össze a fent említett értekezletet, amikor a megegyezés hiánya miatt az eredménytelennek látszott egy ideig. *Hafenscher Károly* a magyarországi ökumené úttörője, akinek partnere *Békés Gellért* bencés szerzetes volt. Így amikor ő elhunyt, akkor a pannonhalmi temetésén a főapát hívása alapján *Hafenscher Károly* mondta a búcsúztató beszédet.

A katolikus keresztény és protestáns keresztyén kifejezések nem választják el a két egyházat, mert *Káldi György* jezsuita szerzetesnek első magyar nyelvű bibliafordításában (1626) még keresztyént írt. Ezek szerint a keresztyén kifejezés a nyelvújításkor keletkezett, melyet újabban a protestánsok is átvesznek.

A keresztény egyházak között ökumenikus találkozások indultak meg: *Basel* 1989 protestáns, *Graz* 1997 katolikus kezdeményezésre. A legutóbbi 2007-ben elhangzott *Nagyszebenben* volt ortodox indíttatásra. Ez utóbbi megnyitóján *Erdő Péter* bíboros *Nagy Szent Gergely* 381-ben elhangzott szavait idézte a vallások közötti békétlenség magyarázatára.

Az Ökumené című folyóiratból a nagyszebeni találkozón ismertetett gondolatokból a helyszűke miatt itt csak keveset emelhetek ki. *Wolfgang Huber* evangélikus püspök: „A reformátorok szándéka nem az volt, hogy új egyházat alapítsanak, hanem hogy legyőzzék a hit elsötétedését.” *Walter Kasper* bíboros: „Mi római katolikusok tanultunk a protestánsoktól Isten ígéjének jelentőségét illetően, ők tanultak tőlünk a liturgia jelentőségéről és módjáról. A római katolikusok és a protestánsok hálásak ortodox testvéreiknek a titkok iránti sokkal nagyobb érzékükért.” –Ehhez hozzá kell tenni, hogy az elmúlt évben protestáns kezdeményezésre a magyar katolikus egyház is *Biblia-évet* tartott. Ugyanakkor az evangélikusok liturgikus rendjüket részben átformálták a katolikus miserend szerint, melyet Luther Márton is használt.

Kirill metropolita: „A keresztények régóta ismerik a szent *Ágoston* által kifejtett elvet: Egység a szükséges dolgokban, szabadság a bizonytalanokban és szeretet mindenben.”

A 2009. januári ökumenikus imahéten *Kis Rigó János* szeged-csanádi megyés püspök a Deák téri evangélikus templomban prédikációját azzal kezdte: „Sajnos kevesen vagyunk hívő keresztények...”

Hányan is vagyunk?

A legutóbbi népszámlálási adatok szerint 52% katolikus (két egyházi vezető szerint 12-15%), 17% református (Bölcskey Gusztáv püspök: 7%), 3% evangélikus (valójában kevesebb mint 2%). Ha a fentiekhez hozzávesszük az ún. kiségyházakat (baptisták stb.), úgy még kb. 1% jön hozzá. A magyar társadalomban tehát összesen kb. 25% istenhívő van, akiket az egyházak nyilvántartanak. Ateista 8-10 %. A maga módján istenhívő ill. semleges kb. 65%!

Egyházakra vonatkoztatott példákkal világítottam meg, hogy „van aki azt hiszi, hogy ... vallású”, van aki „nem gyakorolja vallását” és vannak „ a média által megvezetettek, akik az istentisztelet után megvallották, hogy a szavazáson vallástagadó pártra szavaztak.”

János Jelenések könyve 3.15-16 szerint: Tudom a te dolgaidat, hogy te sem hideg nem vagy, sem hév, vaj ha hideg volnál vagy hév. Így mivel langy meleg vagy –nem hideg vagy hév- kivetlek téged a számból.”

A bibliai idézet szerint a közömbösek távolabb állnak hozzánk, mint a vallástagadók. A vallástagadóval lehet vitatkozni, a közömbösek nem érdekli az istenhit kérdése.

Magam felé hajlott a kezem, amikor történelmi példával emlékeztem meg egy protestáns felekezetről.

Az 1848-1849-es szabadságharc négy meghatározó egyénisége evangélikus volt. Mindnyájan ismerjük *Petőfi Sándor, Kossuth Lajos és Görgey Artúr* pozitív és részben negatív szereplését. A negyedik báró *Jakob von Haynau* tábornok volt. A mi történelmünkben betöltött gyalázatos viselkedése ugyancsak ismert. Ő 1853-ban Grazban elhunyt. A temetési szertartást végző német nevű –de magyar érzelmű- *Michael Biberauer* lelkész búcsúsztatása Pál apostol zsidókhöz írt levelének 9. 27. szerint „Elrendeltetett, hogy az emberek egyszer meghaljanak, azután pedig ítélet következik.”

A szabadságharc aradi vértanújai igazi ökumenikus gyülekezet volt. Egy ortodox, java része katolikus, de voltak közte reformátusok is, és szerepelt két evangélikus is. Az ítélet végrehajtásán az utolsó szó jogán elhangzott mondataikat az Evangélikus Élet 2008 október 6-i számából olvashatjuk:

Leingen Westerburg Károly: A világ feleszmél majd, ha látja majd a hóhérok munkáját.

Pöltenberg Ernő: Minket az ellenség dühös bosszúja juttatott ide.

Damjanich János: Legyőztük a halált, mert bármikor készek voltunk elviselni azt.

Török Ignác: Nemsokára Isten legmagasabb ítélőszéke elé állok. Életem parányi súly csupán, de tudom, hogy mindig csak őt szolgáltam.

Aulich Lajos: Szolgáltam, szolgáltam, mindig csak szolgáltam. Halálommal is szolgálni fogok. Forrón szeretett magyar népem és hazám, tudom megértik ezt a szolgálatot.

Vécsey Károly: Isten adta a szívet, lelket nekem, amely népem és hazám szolgálataért lángolt.

Lázár Vilmos: Ki tehet róla, hogy ilyen a magyar sorsa? Krisztus keresztje tövében érett apostollá az apostolok lelke és bitófák tövében kell forradalmárrá érni a magyar lelkeknek.

Dessewffy Arisztid: Tegnap hősök kellett, ma mártírok...

Így parancsolja ezt hazám szolgálata.

Nagysándor József: De rettenetes volna most az elmúlásra gondolni, ha semmit sem tettem volna az életben! Alázatosan borulok Istenem elé hogy hőssé, igaz emberré, jó katonává tett.

Knežich Károly: Milyen különös, hogy Haynau báró is keresztény és én is az vagyok. Csak az ördög keverhette így össze a kártyákat.

Schweidel József: A mai világ a sátán világa, ahol a becsületért bitó, az árulásért hatalom jár. Csak egy igazi forradalom, a világ új forradalmi embersége söpörheti el ezt az átkozott, meghasonlott világot.

Kiss Ernő: Istenem, az új kor ifjúsága egész ember lesz-e? Árpádok dicső szentjei, virrasszatok a magyar ifjúság felett, hogy Krisztusé legyen szívük és hazájuk, életük.

Láhner György: Krisztus keresztje és a bitófa oly rokon. Az isteni áldozat mellett az én áldozatom oly törpe.

Requiescant in pace!

Az ökumenéről kifejtett gondolataimat azzal zárom, hogy nekünk nem csak keresztény módon kell élnünk, hanem a sok közömbös és hitetlen embertársunkat példamutatással és életvitelünkkel erre kell buzdítani.

Laudetur Jesus Christus!

Áldás békesség!

Erős vár a mi Istenünk!

Szerkesztői megjegyzés:

A nagy történelmi események mély nyomokat hagynak a kései utódokban, bennünk is, kiváltképpen ha a hazáról vagy egy-egy megrendítő hősi halálról emlékezünk meg.

Az aradi vértanúk utolsó szavairól sokan írtak már, nem csoda, hogy olykor nehéz eligazodni melyik volt az utolsó szó, vagy volt-e egyáltalán olyan. Még Pataki tanár úrtól tanultam a történelmi hűséget, pontosságot és az évszámokat. Itt az írás végén felsorolt mondatok bizonyára elhangzottak egy levélben vagy van ahol szóban is, de így szépen sorjában szedve itt utolsó szóként újságírói buzgóság és lelemény lehetett.

Hivatkozom Vinkler Brúnó minorita szerzetes írásban is rögzített vallomására. Ő volt kirendelve az akasztáshoz mint lelkész, így ő volt utolsóként legközelebb a mártírokhoz. Szerinte Damjanich tábornok utolsó szavai ezek voltak: (idézet az emlékiratból) „... s amint a hóhér nyakára tevő a kötelet, egész lélekjelenléttel rögtön figyelmeztette 'Ügyeljen, vigyázzon szakállamra, hogy rendesen maradjon, mert mindig kedves volt előttem.'” E ferences atya a „lőpor és golyó” által kivégzettek közül Lázár Vilmos előtt is ott állt, amikor az már bekötött szemmel ezt mondta: „Istenem, nőm s három gyermekem!”

És folytathatnánk a többiekénél is.

ő.f.

„ Mindenhez ért látszólag a mai kor gyermeke, de alaposan semmihez sem...a mai magyar műveltség elsősorban újság-műveltség”

(Kornis Gyula, 1928)

Dr. Maróti Andor:

Katolikus kultúra-felfogás (II)

A kultúra fogalmának tisztázását nehezíti az a különös ellentmondás, hogy létezése ugyan egyidős az emberiséggel, fogalma azonban csak a 16.-17. században jelent meg, elsősorban a német filozófiában. Igaz, hogy a részterületeit (az erkölcsöt, a művészetet, a tudományt, a filozófiát) már jóval korábban említették, de kétségtelen, hogy a részeket átfogó kultúra mibenlétét viszonylag későn próbálták meghatározni. Ráadásul ehhez egy olyan fogalmat használtak fel, amelynek az ókori latin nyelvben egészen más volt a jelentése: a megművelt földet jelentette. Ez ugyan a mezőgazdaság megnevezésében máig is tovább él az „agrikultúra” formájában, az újkor filozófusai azonban a kultúrát igyekeztek leválasztani természeti alapjáról, és a szellemi lényegét hangsúlyozták. Eleinte az emberi test és lélek ellentétében keresték a kulturáltság ismérveit, a nyelvhasználat képességét, az ész, az erkölcs és az ízlés megnyilvánulásait, a vallásos hit világnézetet adó erejét. Később azonban a kultúrát leválasztották az emberről, és csak a tárgyiasult eredményeit sorolták a fogalmához. E fordulatnak megfelelően – amely a 19. században történt meg az európai gondolkodásban – az ember kultúrája már csak olyan „műveltség” lehetett, amely a kultúra eredményeinek megismerésében és elsajátításában alakulhat ki. A kultúra filozófiája és elmélete ettől kezdve többféle irányzatra oszlott, amelyek különböző szempontokat érvényesítve magyarázták a kultúra

szerepét az emberi életben. A sokféle felfogás közül itt most csak a katolikus világnézettel egyező fejtegetéseket ismertetem.

Elsősorban az értékelméleti” irányzatot vehetjük alapul, ami a német filozófiában a 19. század végén és a 20. század első évtizedeiben bontakozott ki. Ez már csak azért is érdekelhet bennünket, mert erősen befolyásolta a magyar értelmiség gondolkodását. Alapállása a valóság két szintjének a megkülönböztetése volt: a „van” és a „legyen” állapoté. Az utóbbit mindig eszmények határozzák meg, s minthogy a kultúra szellemi természetű, benne az „igaz”, a „jó” és a „szép” eszménye jut érvényre. A kultúrát alkotó ember ezek felszólító erejét követve hoz létre újabb értékeket, gazdagítva az emberiség kulturális örökségét. Ezek az eszmények persze már az ókori görög filozófiában is ismertek voltak, az ezeket felújító újkori filozófia azonban ide sorolja a „szentség” eszményét is, ami viszont nem része a szellemi kultúrának, hanem alapja, azaz átjárja és meghatározza a másik három értéket is. Magától értetődő lesz ez a kapcsolat, ha figyelembe vesszük, hogy az abszolút értékeket meghatározó eszmények létfelettiek, rájuk csak az emberi gondolkodás következethet. Ezért a logikai, etikai és esztétikai értékeknek is transzcendentális lényegük van. Ebből következik, hogy ez a felfogás lehetőséget kínál a sajátosan katolikus szemlélet kibontására, ennek egyik példáját Kornis Gyula tanulmányai adják.

„Értékelmélet és pedagógia” c. tanulmányában, 1913-ban arra figyelmeztet, hogy az iskolai oktatás nem szorítkozhat a tények ismertetésére, szükséges az olyan értékek ismertetése is, amelyek a jövő alakításának céljait határozzák meg. Ha a célok eszményekhez kapcsolódnak, akkor világnézet-alakító erejük van. Márpedig világnézet nélkül a tényismeretre korlátozódó tudás szükségkép esik részeire, és helyet ad a viszonylagosságnak, ami akadályozza az emberi együttműködést. Ezért fel kell ismernünk, hogy az ismeretek csak eszközei a cselekvésnek, a célokat az elfogadott értékekből kiindulva lehet meghatározni. Olyan értékekből, amelyek túlmutatnak az egyéni értékítéleteken, és általános érvényük van.

Ezek sohasem változnak, csak a megvalósításuk formája alakul. Az ilyen értékek tehát örök értékek, önmagukban értékesek. Amikor meghatározzuk, mit tanítsunk, az emberi élet alapelveit kell alapnak tekinteni, tudomásul véve, hogy az emberiség kultúrája „a külső és belső természetnek az értékek értelmében való formálása...az emberi alapértékek megvalósításáért folytatott küzdelem. Mindenütt, ahol világnézet szerkesztéséről van szó, a központi fogalom, amelynek segítségével tájékozódunk, az értékfogalom”. (Id. mű 4. o.) A nevelés ezért nem nélkülözheti az értékek helyességére vonatkozó ismeretet. Ehhez belátás kell, az értékeszme elfogadásának ez a feltétele.

Az eszmények létét tagadó „realisztikus” nevelés ezzel szemben a meglévő valósághoz való alkalmazkodást hirdeti, és „minden ideális lendületet rajongásnak minősít”. Így azonban az érdekekre való hivatkozással a „hasznosság” lesz az irányt adó érték, és háttérbe szorulnak az embert bensőleg alakító logikai, etikai és esztétikai értékek. A gondolkodást, a magatartást és az érzelmeket fejlesztő kultúra ennek következtében mellékessé válik, noha csak ennek van személyiségfejlesztő hatása.

A „Kultúra és politika” c. könyvében (Franklin Kiadó, 1928) Kornis az „anyagi” és „szellemi” kultúra viszonyáról ír. Megfogalmazásában az első „az eszközök nagy rendszere”, amely „önmagán kívül álló célokra utal”. A célokat viszont a szellemi kultúra jelöli ki. A modern társadalomban azonban megfordul a kapcsolatuk: az eszközök megvalósítása és megszerzése válik céllá, így azok „egyoldalúan elnyomják a célokat”, és az azokat meghatározó szellemi értékeket. A biológiai értelemben vett élet fenntartása és élvezete lesz a cél, „az ember személyisége, méltósága, öncélúsága megsemmisül”. (Id. mű 1.o.) E folyamatban az sem válhat világossá, hogy az anyagi kultúrát is a szellemi teremti, mozgatja. Már csak azért sem, mert a szellemi kultúra területei mind jobban elkülönülnek egymástól, specializálódnak, és mindegyik önmagában keresi a társadalmi elismerését. Ha azonban „a kultúra maga is szétesik, ha valamennyi ágazata végső

elemzésben nem egy közös cél szolgálatában működik össze, akkor a nemzet közoktatás ügye is belsőleg szétzüllik”. (Id. mű 12.o.) Az egység szétesésének bizonyítéka a középiskolai oktatás tanterveiben mutatkozó enciklopédizmus, vagyis az, hogy a tantervek régebbi szerves egységének helyébe „igen különmű, tarkán váltakozó ismeretanyagok mechanikus egymás mellé illesztése lépett”. (Id. mű 13.o.) Az általános műveltség kifejlesztésének szándéka ennek következtében „csődöt mond”. Egyedül a szakképzésnek van már értéke, az viszont egy területre szűkül, világképet, világnézetet nem ad. Ami ezen kívül a tantervekben található, az nélkülözi a szerves egységet, ezért nem is adhat mást, mint felületességet. „Mindenhez ért látszólag a mai kor gyermeke, de alaposan semmihez sem”. Ebből következik a sajtó féktelen hatalma, „a mai magyar műveltség elsősorban újság-műveltség”. (Id. mű 15.o.) Tudomásul kellene vennünk, hogy műveltségről csak akkor beszélhetünk, ha az szervesen, egységesen fejlődik, mint egy „magában összhangzó szellemi világ”. Nem ennek a terjedelme a fontos, hanem az, hogy a részei egymással szerves egységbe kerüljenek. Csak így születhet nemzeti önismeret, állampolgári tudat és az egyéni erőket szabadon kifejlesztő személyiség.

„A kultúra válsága” c. művében (Franklin Társulat, Bp. 1934) Kornis a racionális gondolkodás egyoldalúságával ad magyarázatot a valóságról szerzett kép szétesésére. Az ész a természettudomány és a technika területén „az anyag fölött sohasem sejtett, csodálatos diadalt aratott”. Ugyanakkor azonban „fokozatosan az anyag rabságába jutott”. Már nemcsak a természetet bontja szét elemeire, de az egyéni és a társadalmi életet is, és a részek mechanikus összege „megöli az élő, a friss személyes életet, kiszívja belőle a lelket”. (Id. mű 3.o.) Az ész az emberi társadalmat is „szilárd elemek halmazának” nézi, mintha a társadalmat alkotó emberek is „egyforma, egyéniség nélküli quantumok volnának, ahogyan a fizikai testek atomjai, amelyekre az ész a számok törvényeit oly sikerrel alkalmazhatja”. Az egyéniségétől megfosztott ember munkáját egyhangúvá, gépiessé teszi, alkotó örömétől és magasabb

rendeltetésstudatától megfosztja”. „Nem a szellem parancsol többé a tárgynak, hanem a tárgy a szellemnek. Ennek megfelelően „a szellem értéktáblája összetörik.” Egyetlen érték marad: a gazdasági érték, a hasznosság. Ennek „van alárendelve minden vallási, művészi, erkölcsi és tudományos érték, minden szellemi értéktermelés és alkotás. Ha értékekről beszélünk, ma már csak árakat értünk rajtuk”. (Id. mű 4.o.)

A szellemi kultúra nélkülözhetetlenségét Kornis a munka és erkölcs kapcsolatában hangsúlyozza. Az utóbbi nélkül nem lehetséges igazi értékmegvalósítás, csak ez adhatja meg a munka minőségét. Ezt szerinte úgy lehet elérni, ha az egyén tapasztalati világa szélesebb összefüggésbe kerül a szellemi kultúrában rejlő értékek segítségével. Az emberben megvan az igény a valóság meghaladására. „Az emberi szellemnek ugyanis az az alapvető sajátossága, hogy ki tud lépni a puszta időfolyásból, önmaga fölé tud emelkedni, azaz intencionális aktsaival olyasmint is meg tud ragadni s magával szembehelyezni, ami maga már nem tartozik az időbeli lelki folyás dinamikájába, ami már nem lelki valóság, hanem e fölött álló időtlen tartalom”. (Id. mű 108. o.) Az egyénben „a tárgyban rejlő örök, egyénfölötti, transzcendens rend tárul fel előtte... maga az eszme, ami a dologban, mint gondolati jelentés vagy értéktartalom mindig ugyanaz és változatlan. Ezt nem a lélek hozza létre, csak megragadja, megéri, bensejébe hatol, szellemi sugaraival kitölti, és inspirációt kap az alkotásra, a jelentés megvalósítására. Ez a szellem boldogító aktsa: színről színre látja az igazat, a szépet, a jót vagy az istenit... A lélek és az örök tárgyi jelentés egybeolvadásából születik meg az alkotás, amely egyéni, időbeli ugyan, hisz a szubjektumból szakadt ki, de egyben örök jelentések hordozója is. Ez...minden erkölcsi és vallási értékelismerésnek, tudományos és művészi alkotásnak, minden új kultúrateremtésnek legmélyebb...alapja”. (Id. mű 110.o.)

Kultúra és vallás összefüggése olvasható ki Ervin Gábor „Kultúra és emberiség” c. könyvéből is. (Jelenkor Kiadó, Esztergom, 1943)

Gondolatmenetében abból indul ki, hogy az ember igyekszik szabadulni a tér és idő kötöttségétől, és az általánosság felé fordul szellemiségével. E törekvésében a kultúra segíti, mert feloldja az anyagi és szellemi lét ellentétét, a mennyiség és minőség különbségét. A kultúra adja meg a lehetőséget, hogy haladjunk az egyedi lét határainak túllépésére, énünk kitágítására, személyiségünk megvalósítására. Az ember életének feladata az önmegvalósítás, ennek lehetősége mindenkinben megvan. A fejlődés mégsem igénye mindenkinek, egyesek megmaradnak befejezetlenségükben, nem törekszenek a világegyetem magukba ölelésére. Az én kitágításához cselekvő magatartás és erkölcsi tudatosság kell, amelyben az egyént lelkiismerete vezeti, és az egyetemesség – mint cél – irányítja. Csak ez teszi az embert szabaddá, mert benne az egyén kötöttségei az egyetemes élet eszközeivé válnak, és közben az egyén a szellemi értékekhez integrálódik. Az egyén öntudatra ébredéséhez el kell sajátítania a világban rejlő Logoszt (a világ törvényét), ami örökkévaló és mindenütt jelenvaló. Nem korlátozza tehát sem az idő, sem a tér. A Logosz segítségével értheti meg az ember önmagát és a világot. Felemelkedése azonban nem a légüres térben lebegő eszményekhez történő igazodás. Útja a közösségi célokon keresztül vezet az egyetemesség felé. Tehát az egyén társadalmi elkötelezettségéből és annak megvalósításából jöhet létre az Istenhez közeledés. Ezt a szellemi utat hivatásként kell felfogni. Építője a kultúra, értelme pedig vallási. A hivatás mindig egyéni út, az egyén törekvése az egyetemes emberiséggel és a világ egyetemességével való azonosulásra. Ez erkölcsi kötelezettséggel párosul, ezért a hivatás megtagadása bűn. A szellemi fejlődés megtagadása ugyancsak az. Aki befejezetlenségében akar befejezett lenni, önelégült meglévő állapotával, az tagadja az anyagi-testi létezés átszellemesítésének szükségességét, és elfordul Istentől.

Ervin utal a filozófiában gyakran idézett értékfelfogásra, amely szerint a szellemi kultúrát négy alapérték határozza meg: az igazság, a jóság, a szépség és a szentség. Ezeket önálló szféráknak tekintik,

amelyek egymástól függetlenek. Ervin szerint azonban ez a felosztás nem teljesen fogadható el. A vallás (a szentség megvalósítója) és az erkölcs (a jóság megtestesítője) ugyanis az élet teljességére vonatkozik, tehát nem részterület. A tudomány (az igazság keresője) és a művészet (a szépség kifejezője) része ugyan az emberi gondolkodásnak, de egyik sem öncélú, hanem az emberek szolgálatára hivatott, és az élet teljességét készíti elő. Közös alapjuk a humánus. A humanitás nem más, mint az egyén szellemi fejlődése és az emberek szellemi egysége. A közösség ugyanis nem halmaz, hanem kapcsolati rendszer, amit ismeretek, érzelmek és eszmék fognak össze. Mennél gazdagabbak az ismereteink és érzéseink, annál inkább erősödik bennünk az Isten eszméivel való azonosulás szándéka. A humanitás létesülésének folyamata ezért a kultúra.

Az erkölcs Ervin felfogásában nem külön ága a kultúrának, mert minden tettnek van erkölcsi vonatkozása. Az erkölcs – Ervin szerint – magánügy, a lelkiismeret szabályozza. A kulturált ember azonban mindig erkölcsös, igyekszik megvalósítani a követelményeit. Ezért az erkölcs egyúttal a kultúra megvalósítására irányuló követelmény, s így megelőzi a kultúrát. A kultúra azonban mindig befejezetlen, s nem válik minden értéke közkinccsé. Elmarad a valóságtól, s nem tudja azt teljességében kifejezni. A végső egységre ezért csak törekedni lehet, a teljes megvalósulás földi reménye nélkül.”Így a kultúra inkább látszik ábrándnak, mint valóságnak. Szép álom, amely soha be nem teljesül”.(Id. mű 95.o.) Az emberek intenzív egysége az istenhitben valósulhat meg. Ezért a vallás magasabb szintű, mint a kultúra. Nem ágazata tehát a kultúrának, és nem is elsődleges célja a kultúra ápolása. Mégis, ha egy közösség ellensége a kultúrának, akkor az megtagadja a vallás lényegét is, az emberiség végső egységébe, az Abszolútum megismerésébe és szeretetébe vetett hitet. A kultúra és a vallás között ezért harmonikus kapcsolatnak kell kialakulnia, úgy hogy a vallás a kultúra eszközeit természetfölötti célok szolgálatába állítsa.

(A befejező folytatás a műveltség mai felfogásával foglalkozik.)

A VIRÁGZÁS ESZTENDEI

(Forrás dr. Székely Ottokár kézírata)

Elkészült tehát az új iskolaépület. Az avatás 1929. szeptember 15-én történt meg, ünnepélyes keretek között. Egyházi szertartással kezdődött, az udvaron felállított díszes oltárnál *Werner* apátúr pontifikálta a szentmisét.

Az oltárt körülvették a Váli utcai épületből a ciszterci atyák immár végleges otthonát elfoglaló gimnáziumi osztályok, de ott állt a főváros vezetősége, a magyar királyság vallás- és közoktatási minisztériumának oktatással foglalkozó vezető tisztviselői kara is, egyházi részről pedig a hercegprímás megbízottja, a csanádi püspök, a szerzetes rendek apátjai. Az egyházi szertartás befejezéseként a zirci apát az épület külsejét, majd a jelen lévő két ciszterci apáttal együtt az épület belsejét szintenként áldották meg.

Tizenegy órakor a díszteremben folytatódott az ünnepség, miután elfoglalta helyét Magyarország kormányzója, *vitész Horthy Miklós*.

A beszédek közül mára már szinte merésznek hatnak *gróf Klebelsberg Kunó* veretes szavai: „Ez a barokkpalota szimbóluma annak, hogy egy történeti alapon álló, konzervatív államban vallásos és nemzeti gondolatnak össze kell fonódnia, az államnak és Egyháznak együtt kell működnie. (...) Ilyen összefogás eredménye ez a palota, melynek költségeihez több mint egymillió-kétszázezer pengővel járult hozzá a Rend. ... A kormányzó parancsára a kultusztárca egymillió pengőt adott az építkezéshez. Ebben az épületben tehát valóban testet öltött az Egyház és az Állam együttműködése.”

Végül szép, jelképes gesztusként *Wälder Gyula*, az épület tervezője átadta a főkapu ezüst kulcsát a zirci apátúrnak, aki megőrzésre tovább adta az intézet igazgatójának, *Bitter Illés clairvaux-i* apátnak. Megható olvasni, hogy e jelenetek szereplői milyen mély hittel fogadták meg a kulcsok jelképezte értékek

örök megőrzését! A magyar ifjúság szolgálatát, az Isten, haza, munka jelszavai alatt. Nem a sors vak önkénye, vagy a kegyetlen történelem állta útjukat, hogy teljesítsék fogadalmukat, hanem a bolsevista hordák magyarul beszélő pribékjei.

Amikor a kései utódok körülnéznek, most már csak az erkölcs romjait láthatják, az országos nihilt, de láthatják azt reményt adó héroszi munkát is, amivel az egyházi iskolák ma küszködnek. Vajon a szépmívű jelkép, az ezüst kulcs megvan még valahol?

Alig népesült be az épület, tanárok hagyták ott az iskolát, hogy a főgimnázium helyett az univerzumokon tanítsanak, de az itt megmaradók is följebb lépnek, lesznek akadémiai tagok, tanügyi főtanácsosok vagy érnek el tudományos fokozatokat.

Majd a tanítványok: lesznek tudósok vagy a művészetek országosan megbecsült tagjai. Ismerjük őket, hiszen kortársaink voltak, ámbár ha már mi is megöregedtünk. Együtt éltünk, de nem figyeltünk a titokra, miért volt akkor annyi kiváló diák vagy miért volt minden tanár tekintély? Hogy a tanügyi igazgatás – bár ilyen mustráció nem létezett – Budapest második legjobb gimnáziumának tartotta a budai Szent Imre gimnáziumot. Hogyan csinálták ezt a ciszterci atyák, miként alakult ilyené az új iskola, az új Alma Mater? Mindmáig műhelytitok? Csak az eredmény volt látható.

A mai iskolások (meg a kétkedők) hogy higgyenek is nekünk, idézzük az egykor 92 évesen így valló *Tóth István* lazarista atyát:

„1934-ben érettségiztem. Hatvannyolcan voltunk, nagy osztály volt. Ebből huszonnyolc jelesen érettségizett. De még mást is mondok. Az országos tanulmányi versenyen tőlünk került ki az első helyezett magyar irodalomból, történelemből, természetrajzból, földrajzból meg a harmadik helyezett. Véletlen volt hogy így összejöttünk? Nem tudom...”

(Őszi Ferenc)

OSZTÁLYTALÁLKOZÓK

Az 1945-ben érettségizettek évente kétszer találkoznak, ősszel és tavasszal.

Ezekon mindig történik valami rendkívüli vagy valami érdekes. Talán mert az érettségink is egyedülálló volt, mondhatnám mai szóhasználatnál annyira egyedi, hogy megismételhetetlen.

Kezdődött a VIII. osztállyal, ahova összesen csak mintegy 3 hónapig jártunk. A hiányzó hónapok alatt a II. világháború harmadik leg-súlyosabb városostromát szenvedtük el 52 napig egyfolytában. Vizsgákra azután az A és B osztály 94 fős létszámából mindössze ötvenen jelentünk meg. A többiek? Igazoltan távol. Voltak akik budai házuk kertjében aludták örök álmukat az ideiglenes sírban, szerencsésebbek éppen lábadoztak harci sérülésükből, voltak akik még Németország országútjain kóboroltak, másokkal meg már széles nyomtávú vagonok vándorogtak az ismeretlen kelet felé.

De ötvenen mégis ott voltunk az érettségin, és éppen úgy izgultunk, mint ahogy az elvárható volt tőlünk ...

Az 2009. október 27-i találkozóról tudósítunk most, ahol tizenöten voltunk együtt és arról volt szó, kivel mi is történt az érettségi után, vagyis ki mit csinált az alatt a hatvan egynéhány esztendő alatt. Dr. Csorba Emánuel professzor volt soron, a mi Manónk, akiről már tudtuk, hogy ő nyüzsgött a legtöbbet.

Íme az elhangzottak szerkesztett változata.

Csorba Emanuel:

Több iskolatársam azt kérdezte tőlem, hogy mi volt Isten kegyelméből ilyen hosszúra és változatosra sikerült életemnek legmaradandóbb emléke?

Némi gondolkozás után tudtam csak válaszolni: azt feleltem, hogy a *közösséghez tartozás* örömeire emlékezem legszívesebben. Közösségen én egyrészt a római katolikus egyházat, másrészt magyar hazámat,

végül – 1964-ben megkezdett és megszakításokkal 1988-ig tartó – ENSZ szolgálatom alatt - az Egyesült Nemzetek szervezetét értettem.

Első kérdés: Egyesült Nemzetek. Valóban sokféle jártál?

Az ENSZ kék lobogóját lengetve, öt világrész nyolcvankilenc országában teljesítettem építészmérnökként szolgálatot. Voltak ezek között olyan ismert, fejlett, biztonságos, gazdag és civilizált országok is, mint Anglia, Ausztria, Franciaország, USA, Kanada, Németország, Svédország, Norvégia, Dánia, Ausztrália, Spanyolország, Svájc, Portugália, Új-Zéland, Japán, Brazília – de legnagyobb részük a távoli Ázsiában, a sötét Afrikában, Dél-Amerikában vagy a csendes-óceáni szigeteken volt, ahol bizony a szegénység, civilizálatlanság, a közbiztonság és a higiénia teljes hiánya volt a jellemző. Kína, Uganda, Burundi, Kongó, Lesotó, Nigéria, Tanzánia, Eritrea, Felső-Volta, Burma, Korea, Thaiföld, Kolumbia, Tuvalu, Tonga, Haiti, Nepál, Bhutan, Guinea, Madagaszkár – hogy csak néhányat említsek azok közül, ahol bizony nem volt mindig biztonságos, könnyű és kényelmes az élet.

Mit kellett csinálni az ENSZ lobogója alatt? És ennyi helyen?

A Műegyetemen tanítottam, amikor a hatvanas években elnyertem egy ENSZ pályázatot, amely Szíriába szólított, az ottani műegyetemen kellett a statika tanszéket megszervezni, majd vezetni. Igazi világjáró csak azután lettem, amikor a szíriai küldetésem lejárta után az UNIDO megbízott a fejlett építészeti eljárások világviszonylatban való elterjesztésével. Az emberiség jelentős része igen rossz lakásviszonyok között élt, ehhez kapcsolódott az UNIDO programja.

Ahogy a bevezetőben hallottuk, a sok ország sokféle problémát jelentett. Tudományos, műszaki feladatod volt – nem turista úton voltál. Hogyan boldogultál?

A tapasztalat megtanított arra, hogy "nehéz" országba érkezvén, igyekeztem mielőbb felkeresni azon közösségek helyi képviselőit, amelyekhez én is tartoztam. A plébániát, a magyar követséget és az ENSZ helyi megbízottját, és feladatom elvégzéséhez kértem támogatásukat. Ha találtam ilyen helyet, ott általában segítőkészen, de eltérően hasznos módon fogadtak, legkevesebb hasznom a magyar követségekből volt. Egyrészt a legtöbb igen elmaradt és szegény afrikai, ázsiai, óceániai országban nem is volt magyar követség, hanem egy nagyobb ország követsége "képviselte" a bajba jutott, segítségre szoruló magyar állampolgárok érdekeit is. Hamar megtanultam, hogy ilyen helyen hatóságos segítségre nem számíthatok.

Ahol volt magyar követség, ott jelentkezésemkor először többnyire némi gyanakvással fogadtak magyar útlevelem láttán ez enyhült. Amikor azonban kiderült, hogy nem a magyar kormány vagy egy magyar állami vállalat érdekeit képviselem, hanem az ENSZ megbízásából, a fogadó ország szakmai-gazdasági segítése a feladatom, legfeljebb egy kávéval kínáltak meg és értésemre adták, hogy munkámban segítségükre nem számíthatok. Azt is meg kell mondanom, hogy sok segítségre tőlük már azért sem számíhattam, mert tapasztalatom szerint abban az időben a magyar kiküldöttek kommunista KISZ – vagy pártkatonák voltak, akik legtöbb esetben az ország nyelvét sem ismerték, a lakossággal semmi kapcsolatuk sem volt, ottani hivatalos és társadalmi életük a szocialista tábor többi országának képviselőivel tartott kapcsolatokban merült ki, – esetleg a helyi kommunista párttal és a baloldali szakszervezetekkel konspiráltak, – no meg a saját zsebükre dolgoztak.

Lényegesen több segítségre számíhattam a helyi ENSZ képviselőtől, ha volt ilyen. Bár az ország lakosságával nem volt sok kapcsolatuk, de a helyi közigazgatás és a társadalmi szervezetek vezetőit, tisztviselőit és képviselőit általában jól ismerték és segítettek az ezekkel való együttműködésben.

Katolikus országokban, mint pl. Fülöp-szigetek, Mexikó, Dél Amerika legtöbb országa, Afrika volt francia gyarmata, a katolikus

egyház igen jól van beágyazva, nagy a befolyása. Nemcsak a közigazgatással, hatóságokkal állnak szoros kapcsolatban, hanem a legszélesebb néprétegekkel is. Egy-egy római katolikus plébánostól, misszionáriustól több és hasznosabb segítséget kaptam, mint a magyar diplomáciától és az ENSZ képviselőitől együttvéve. Különösen, amikor felfedezték és megértették, hogy az általam képviselt projekt célja megegyezik az övékkel: mindketten híveik sorsának jobbra fordítására törekszünk, ezért is minden erejükkel támogattak.

Azt is meg kell mondanom, hogy olyan országokban, ahol nem a római katolikus vallás dominált, hanem valamelyik másik keresztény (református, evangélikus, anglikán, presbiteriánus, kálvinista, mormon stb.) közösséghez tartozó vallás, szintén számíthattam az egyház képviselőjének segítségére. Ha nem is olyan mértékben, mint egy-egy lelkes római katolikus papéra, – de más keresztény egyházak képviselői is sokszor voltak segítségemre. Elmondhatom tehát, hogy a ciszterci atyák által belénk nevelt közösséghez tartozás élménye volt több évtizedes nemzetközi munkám legmaradandóbb emléke.

Most? Feleségemmel együtt töménytelen fényképem, emlékeink rendezgetésével foglalkozunk. Jó időben ápoljuk tóparti kis kertünket... Egyébként Bécsben lakunk, mióta – 1985-ben – mint ENSZ tisztviselő nem voltam hajlandó – történetesen szovjet állampolgárságú- felettesem csendes invitálásnak eleget tenni, hogy álljak az ő szolgálatukba.

Ahogy megszűnt kényszerű emigrációnk, vettem a Mányoki úton egy lakást, így időnként idehaza találkozhatok régi barátaimmal, megosztva egymással emlékeinket közös fiatalságunkról... Boldog kettesben feleségemmel, mert fiaink külföldön dolgoznak, – az egyik Londonban, a másik Amszterdamban, de sűrűn hazalátogatnak, öreg szüleiük őszinte örömére.

(Csorba Emmánuel é.1945)

Tempora mutantur...

....tudjuk, ez igaz, de a másik fele is (velük változunk) az-e?... Mármint, hogy „...nos mutamur in illis”? (*Változnak az idők és mi is velük változunk.*) Ez eszembe jutott tegnap, 2009. december 14-én, a Diákszövetség karácsonyi összejevetelén, melyet – most már hagyományyszerűen – az Iskola valamelyik osztályának kedves és többoldalú műsora tesz bensőségesebbé. Ennyit ahhoz, hogy „tempora mutantur”, hiszen ezelőtt (a mi időnkben) még fizikailag is kizárt volt, akkor még „nem fért bele” az eltelt évekbe, hogy az Iskolánkban végzett nagyszülő és a mi alma materünkben „ért” unokájával együtt adventezzek. Az egész, és egyben kedves jól eső volt!

Ez alkalommal levetítették az Iskola idejéről „szalagavatójáról” készült fölvetés is. Nos, itt indultak el gondolataim.

Először is az alapimpresszió, számomra legalább is, lenyűgöző hatású volt. A prímet persze a frakkban-fehér báli (menyasszonyi) ruhában bevonuló párok és keringőzésük, egyáltalán, finom koreográfiával szőtt táncuk vitte, de talán csak fokozták a hatást a tanárnők-tanárok-gyerekek szalagfűzésének spontán pillanatait, őszintén félszeg mozdulatait, mosolyait, csókjait rögzítő fölvételek.

Az igaz, hogy nem a párizsi opera balettkara táncolt, de ha csak humorból, őket írták volna a vetített képek alá, hányan mosolyogtak volna, egyáltalán észrevették volna-e a huncutságot? És most jön a „... nos mutamur in illis”.

Ez már biztos, hiszen az évek ráncokat vésnek, meszesítenek, lassítanak – már ami a külsőt illeti – no, de belül?.. Gondolom ott is, kérgesedünk, szemléletünk keményedik. Egyáltalán maradt valami a diák-múltunkból?...

Maradt! Nem is kevés!

Talán elsőként említendő, hogy „otthon” voltunk, ennek előfeltétele, hogy a maiakban van sok, ami „akkor” bennünk is volt. Ez a nyílt és melegséget sugárzó szeretet, ami mögül tisztelet érződik, ami nemcsak a kis rendezvényen, de a vetített szalagavatói filmen is átsütött. Emlékszünk azokra a filmkockákra, ahol és ahogyan az Igazgató úr meghajol a kollégák, diákjaik előtt? Nem éppen a Bernáti pedagógia visszaköszönése-e, hogy nemcsak szeretni, de tisztelni is kell a diákokat?

Az az „egy szál” reverenda átsugározta a képeket és talán ilyen beszédes volt a gyerekek táncának spontán eleganciája, az adventi műsor ifjonti bája, amelyre csak a jólneveltség képes. Így is lehet! Ez volt a „rendi” ami nem változott.

(dr. Balogh Endre '37)

C SERKÉ SZÉ LET

Pétery István, a Ciszterci Diákszövetség Budai Osztályában a cserkészélet patrónusa fontos és érdekes hírekkel jelentkezett. Mint közismert, a tárgyi emlékek veszélybe kerültek, mert a Cserkészgyűjteménynek 2009. március 31-én ki kellett költöznie a Cserkészházból.

„Hosszas keresés után Gödöllő igen nagy szeretettel és szakértelemmel befogadta, részben a Városi Múzeumba, részben a Városi Könyvtárba.

2009. október 20-án pedig már meg is nyílt állandó kiállításuk Magyar cserkészélet története 1910-től címen. A kiállítást *dr. Gémesi György* polgármester nyitotta meg *dr. Katona Tamás* gyűjteményvezető segítségével. Az ünnepélyes megnyitót megtisztelte jelenlétével *dr. Mádl Ferenc* volt köztársasági elnök és felesége, valamint *Beér Miklós* váci püspök. Körülbelül 300 fő öregcserkész, cserkész és érdeklődő volt még ott.

A kiállítás nyitva van minden nap hétfő kivételével 10—16 óra között, nyáron 18 óráig.

Cserkész-könyvek, folyóiratok, dzsembori és egyéb kiadványok (külföldiek is) a városi könyvtárban tekinthetők meg. Kölcsönözni nem, csak kutatni lehet. Itt van elhelyezve az Országos Levéltártól viszsza kapott anyag is, amit viszont kutatni itt nem lehet, csak az óbudai részlegnél, mikrofilmen (Bécsi út 314.)

A Tömörkényi utcai gyűjteményt nem igen látogatták sem 25., sem a 433. cscs. tagjai – pedig csapat-anyag is található itt.

A városi múzeum és a könyvtár átvette a Cserkészgyűjtemény feladatait: gyűjti a cserkész hagyatékat és minden írásos anyagot (sajtó, kiadvány) – egyéni, csapat és szövetségi szinten.”

Kapcsolatba kerülni az alábbi címen lehet:

Gödöllői Városi Múzeum

(2100 Gödöllő, Szabadság tér 5.)

Czeglédi Noémi Ph. D, telefon (28)421-997

Gödöllői Városi Könyvtár és Információs Központ
(2100 Gödöllő, Dózsa Gy. út. 8)

Fülöp Attiláné ig. helyettes, telefon (28) 515-280

Megjegyzés:

Az egyéni jellegű emlékeket (napló, fénykép, tárgy) a szépen alakuló gimnáziumi cserkészmúzeumnak javaslom hagyatékozni. Tőlem már többet átvett *Túrócziné Pesty Ágnes*.

Az általánosabb érdeklődést keltő anyagot viszont javaslom Gödöllőn elhelyezni, ahol kialakulóban van a magyar cserkészzet fővárosa.

Bokody József cst. És a helyiek szervezésében 'cserkészösvény' szerveződik a nevezetességek bemutatására:

Erzsébet-park (1933.évi dzsembori), (1939. Pax-ting)

Művésztelep és Nagy Sándor-ház

Cserkész szobor

Sík Sándor emléktábla

Szent István Egyetem

Premontrei kápolna

Teleki Pál emlékmű

Máriabesnyői Bazilika

Premontrei kápolna

Teleki Pál emlékmű

Máriabesnyői Bazilika

Teleki Pál sírja.

Pétery István é. 1947

1941

Magyarország, 2010

Örömmel tekintünk vissza egyetemi éveinkre, nem a kollokviumok perceire, a vizsgák közötti szabad életre gondolunk.

Testvérlapunkban, a Pingvinben egy a gimnáziumunkból nemrég kikerült egyetemistától (Paár Tóni, é. 2009, 13.d), ifjú öregdiák társunktól olvastunk egy beszámolót a mai egyetemi életről. Ő nem a dolce vitáról ír.

Íme:

Bekerülni könnyű, benmaradni nehéz...nagyon igaz! (részletek)

Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem.

A hangzatos név mögött olyan tartalom van, amit egy középiskolás csak akkor ismer meg, amikor először ül be az órákra. A gólyatáborban (ahova érdemes mindenkinek elmenni) nyájasan közölte velünk a Közlekedésmérnöki Kar vezetése, hogy a tavalyi 320 gólyából 117 bukott, és nem csak ezen a karon ilyen a helyzet. Ekkor mindannyian azt gondoltuk, „na, mi majd tanulunk, és nem lesz bukás.” Egészen az évnytőig éltünk ebben az illúzióban, és az első héten ez is szertefoszlott.

Milyen az első hét egy gólyának a Műegyetemen?

A legmegfelelőbb válasz, hogy idegen. Ugyan a felvételi pontszám alacsony, semmit sem számít az, mennyi a pontszámunk. Rögtön a második nap ugyanis írtunk egy felmérőt matekból meg fizikából. Ha matekból nincs meg az 50%, akkor pót zárthelyi, és ha az sincs meg, akkor felzárkóztató matekot kell felvenni, és nem kezdhető meg a matek egyetemi tárgy. Ez rögtön legalább fél éves csúszást jelent, pedig még el sem kezdődött az egyetem. A tanulság az, hogy szinte nem számít az érettségi, mert könnyen felvesznek, de rögtön rostálnak is egyet, mintha a régi felvételi rendszer lenne.

Az első héten megismerkedhettünk az órákkal, tanárokkal. Minden tanár csupán azt tudta közölni, milyen nehéz lesz a számonkérés, és hány százalék szokott bukni. A bukási arány átlaga körülbelül 70% a fontosabb tárgyakból, kicsivel kisebb a lényegtelenebb, kevesebb kreditet érő tárgyak esetén. Nem véletlen, hogy a teljes *BME nyolc ka-*

rán tanuló diákok több mint egyharmada gólya, azaz elsőéves! Nagyon sokan esnek ki, főleg két ok miatt.

Az egyik, hogy nem vesszük komolyan az egyetemet, mert nemhogy „szabadabb” lenne az ember, többet és többet kell tanulnia. Nem egyszer van minden héten, hogy az évfolyam minden tanulója reggel 8-tól este 8-ig szünet, azaz ebéd és miegymás nélkül órákon van.

Itt jön a másik ok: az órákon szinte felesleges lenni. Már nem azért, mert BME = Buli Minden Este, hanem azért, mert egyszerűen nem tudnak a mai egyetemi tanárok tanítani.

Ez sajnos így igaz. Aki esetleg egész nap tanul, még a szabadidőben is, az talán egy tárgyból sem fog megbukni. Saját keserű élményem, hogy számtechből azt mondta a tanár, hogy járjunk be órára és kész. Első zh-n a gyakorlaton részvevő húsz tanulóból három ment át, a többiek (sajnos én is) buktak. Talán érdekesebb lenne venni egy programozásról szóló könyvet, mert abból jobban meg lehet tanulni az anyagot, mint a „tanártól”. Szörnyű, de ez nem csak ennél a tárgynál van.

...Mihez hasonlítható az egyetem jó esetben három éve? A hadsereghez. Nekünk már nem kell fél évet katonáskodni, de eleink ott ismerhették meg azt a mértékű szadizmust, amit most gólyaként ismerem meg az egyetemen. Azt, hogy miután egész éjszaka dolgozol egy házín, a tanár egyszerűen összetépi és közli, hogy ez rossz, szinten aluli. Ha pedig megkérdezed, mi volt benne a rossz, csak annyit mond, az egész. Zh alatt úgy beszélnek velünk, mint a kutyákkal! Nem idézem inkább, miket mondtak, mert bizony voltak közöttük igen érdekes kifejezések is. Mindez a Műegyetemen...

Acélidegekre van szükség ahhoz, hogy ezt el lehessen viselni, de egyáltalán nem lehetetlen.

Még egyszer kiemelem a legfontosabbat: a gimnáziumban való szorgalmas tanulást, mert azzal sokkal könnyebb túlélni az egyetemet, a másik pedig a sok barát, mert egyedül nem lehet végigcsinálni.

A barátok közé besorolunk mi is, öregdiákok, éveink talaján állva kijelentjük, hogy biztos lesz a siker!

(Non scolae sed vitae discimus)

EMLÉKEZZÜNK TANÁRAINKRÓL

Lengyel Zoltán (é. 1953)

Dr. Takács Jánosról és a nyelvtanulásról

Lengyel Zoltán

Manapság is sokszor elgondolkodom azon, hogy micsoda tantestület volt a régi Szent Imre gimnáziumban, hogy tanáraink példája, tanítása egész életünkre kihatott. E nagyszerű pedagógusok egyike volt Dr. Takács János.

1945 szeptemberében, 10 éves első gimnazistaként ismertük meg. Latin-olasz szakképesítése mellett magyar nyelv és irodalom tanárunk volt, heti 6 órában. Csendes, mindig kifogástalan megjelenésű szolid eleganciájú, fegyelmezett embernek ismertük meg. Nem emlékszem hogy valaha felemelte volna hangját, óráin mégis mindig rend volt. Néha minket is hagyott bohóckodni, sőt saját

parodizálását is vidáman hallgatta. Harsány nevetést váltott ki, mikor elmesélte, hogy olasz ösztöndíjasként hogyan tanult olaszosan spagettit enni. Tudva levő, hogy Itáliában presztízs kérdés, hogy a vendég szakszerűen fel tudja-e tekerni a tészta villájára. Ennek az elvárásnak ő is eleget akart tenni, csak hogy a villa forгатását egyre több spagóca követte, míg végül a tányér is forogni kezdett. Két évig tanított, a III. osztályban más magyar-tanárt kaptunk.

Utólag tudtuk meg, hogy az 1948 évi államosítás után Moszkvában (?) orosz nyelvből is képesítést szerzett. Mikor 1949-ben másodszor lettem I. gimnazista, az immár Állami Szent Imre Gimnáziumban, ő lett az osztályfőnököm és az orosz tanárom. Az első orosz óra viharos volt. Tiltakoztunk. Füttyültünk, dübörögtünk, a 15 éves kamaszok egész fegyvertárát felvonultattuk az orosz ellen. Takács tanár úr rezzenéstelen arccal állta a földindulást, majd halkán, nyugodt hangon megszólalt:

FigyeljeteK rám fiúk, és gondolkozotok. Heti 5 órát fogunk együtt tölteni, és nem mindegy, hogy hogyan. Értsetek meg, a nyelv nem politika. Több mint 200 millió ember beszéli az orosz nyelvet. Soha nem fogjátok megtudni, hogyan élnek, mint gondolkoznak, ha nem tudtok velük beszélni. Az újság és a rádió nem minden. Az orosz nyelv lágy, dallamos. Gondoljatok a csodás zeneművekre! Végül pedig: „Ahány nyelv, annyi magyar” így szól a mondás. Rajtam nem fog múlni, nektek pedig bizonyára hasznotokra válik, ha még egy nyelvet ismertek. És, hogy jó legyen a hangulat, megtanította nekünk a más nyelveken is ismert végtelenített dalocska orosz változatát:

U popa bila szobaka, on jejo ljubil / Ona sjela uszok mjasza, on jejo ubil / I v zemlju zakopal, i nadpisz napiszal / sto: U popa bila...vagyis: a papnak volt egy kutyája, ő azt szerette, de ellopott egy darab húst, ezért agyonütötte, a földbe temette és fölírta (a sírjára), hogy „ a papnak volt egy kutyája...” 2 és ½ évig tanított oroszul, mondhatom, csodálatos eredménnyel, majd kinevezték az Orvosegyetem Idegennyelvi Lektorátusának vezetőjévé. A gimnázium hátralevő idejében és az egyetem első két évében könnyedén szereztem meg a jelest.

A harmadik alkalommal a kandidátusi nyelvvizsgán szembesültem Takács tanár úr tanításával. A vizsgabizottság egyik tagjának kérdésére oroszul válaszoltam, mire a vizsgáztatók felhördültek, egyikük még a szomszéd szobába is átszaladt, mondván, figyeljeteK, ez a kollega megszólalt és folyékonyan beszél oroszul. Hol tanultál? – Itt van a házban. A főnökötöktől! Dr. Takács János volt az osztályfőnököm, vagy 25 évvel ezelőtt.

1980-ban a moszkvai Onkológiai Intézetbe küldtek „tudományos tapasztalatcserére.” Érkezésemkor a minisztériumban fogadtak a munkatervet megbeszélni, majd megkérdezték, kérek-e tolmácsot. „Nye, spasziba, ja govorju davolno haraso po russzki” vagyis köszönöm, nem, elég jól beszélek oroszul. Ezzel nagy függetlenségre tettem szert. Azon kívül, hogy egyedül csavarogam a városban és a múzeumokban, megváltottam a jegyet a helyiérdekű vasútra és a bűvös 50 km-es körből kilépve egy napot a csodálatos zagorszki kolostorvárosban töltöttem. Munkahelyemen, az Összszövetségi Onkológiai köz-

pontban a birodalom minden részéből ide került kollegáktól rengeteg érdekes ismeretre tettem szert a Kaukázustól a Távols-Keletig. Grúz kollegám kopott alumínium láboskában édesanyja főztjéből hozott nekem kóstolót. Végül a budapesti Ország-Világ riporterét a helyi kollegák megkönnyebbülésére tolmácsként kísértem végig a hatalmas gyógyító és kutató intézményen. Oroszul sikerült megértetni magunkat a balkáni szlávokkal, és északon is, de főleg a lengyeleknél előre kellett bocsátani, hogy nem oroszok vagyunk.

Takács tanár úr higgadt véleményét érdemes volt megfontolni. Utólag tudom csak felmérni, mennyivel lettünk gazdagabbak általa. De gondolkozzunk jelen időben is. a mai Oroszországgal is szükségesek a gazdasági, kereskedelmi és idegenforgalmi kapcsolatok. Talán most sem kellene az orosz nyelvet „megkönnyebbülten” leselejtezni...

Ugye, Takács tanár úr?

E L E G Y E S

Pataki tanár úrtól idézünk néhány mondatot 1942-es írásai-
ból. (Ő még nem sejtette, mi fog következni.)
Helyre kell igazítani „a magyargyűlölő sajtó jó- és rosszindulatú tévedéseit.”
„Nagyítani és fantáziálni mindent ígérő fikcióval tán könnyebb, mint a nem minden-
ben testhez álló tízparancsolattal, de a túlzás mindig tévedés, a tévedésért pedig *vala-
mikor, de biztosan lakolni kell...*”

*

Napjaink kérdése: **ÉRETTSÉGI.** Van egyszerű és emeltszintű. Melyik a jobb?
Vagy inkább vegyünk egyet a gyerekeknek ?

*

Tisztelt Támogatóink! A Ciszterci Diák és Cserkész Alapítvány
technikai okok miatt nem tudja fogadni adójuk felajánlott 1 %-át. Kér-
jük – az akadály megszűntéig – irányítsák ezen összeget más nemes
célra.

Köszönettel

Süveges Antal
a Kuratórium elnöke

**A CISZTERCI DIÁKSZÖVETSÉG BUDAI OSZTÁLYÁNAK
PÉNZÜGYI BESZÁMOLÓJA A 2009. ESZTENDŐRŐL**

BEVÉTELEK	2008	2009
Előző évi maradvány	1 884 727	2 128 650 Ft
Pénztárban készpénz	5 414	27 390
Önkéntes hozzájárulás	1 353 697	1 172 120
Észak-amerikai diáksz. aj.	98 400	--
Bankkamat	4 991	30 360
 Összes bevétel	 3 347 229	 3 358 520

KIADÁSOK

Budai FehérFekete nyomda	473 850	395 275
Postaköltség	334 680	416 357
Nyomatványok, irodaszer	66 600	24 615
Koszorúk	13 200	22 400
25.sz. cserkészcsapat támogatása	101 400	102 000
MCDSz támogatás	20 000	25 000
Könyvkiadás támogatása	100 800	100 000
Bankköltség	80 659	68 777
 Összes kiadás	 1 191 189	 1 154 424
Pénztárban készpénz	27 390	- 4 935
 Maradvány	 2 128 650	 2 209 031

Budapest, 2009. december 31.

Dr. Seidl Gábor sk.
üv. elnök

Szeli Géza
gazdasági felelős

A „Kormos Zoltán” alapítvány 2009. évi beszámolója

A 2009 október 23-i ünnepségen már nyolcadik alkalommal sikerült gimnáziumunk tanulóiból 3 diákot a Kormos Zoltánra emlékező alapítványból egyszeri ösztöndíjjal jutalmaznunk. Ez természetesen csak az önfeláldozó adakozásokból alakulhatott így. Az ünnepséggel az iskola tanárai és diákjai sorában megerősödött Kormos Zoltán emléke. Az Igazgató Úr bevezető szavai után Zoltán nővére, dr. Kormos Katalin adta át a díjakat. 2009-ben az átadást követően a diákok szervezésében gyönyörű és megható ünnepélyt élhettünk át, mely méltó volt az 1956. októberi forradalom és szabadságharc emlékére. A jutalmazottak a díjjal együtt szép emléklapot is kaptak, melynek mottója: „Elégett, de ma is világít”.

Az ünnepségen az iskola tanárain és diákjain kívül jelen voltak néhányan volt iskolatársak, régi munkaszolgálatos barátok, egyéb barátok és természetesen a rokonság.

Közhasznúsági jelentés

Alapítványba befolyt pénzüsszeg: előző évről áthozott:	1.189.562.-Ft
adomány:	274.000.-Ft
kamat:	67.375.-Ft
APEH 1%-ból:	<u>190.-Ft</u>
összesen:	1.531.127.-Ft

(Az alapítvány sem a költségvetésből, sem állami pénzalapból, sem önkormányzattól támogatást nem kapott. Az APEH 1%-a természetesen része volt a kifizetett ösztöndíjnak.)

Az alapítvány kiadásai:	egyszeri ösztöndíj:	240.000.-Ft
	bank-és posta költs:	<u>17.132.-Ft</u>
	összesen:	257.132.-Ft

(A tisztségviselők juttatásban nem részesültek.)

A mérleg szerinti tárgyévi eredmény: +84.433.-Ft

2010-re átvitt pénzüsszeg: 1.273.995.-Ft

Dr. Kerényi Károly a kuratórium elnöke

K Ö N Y V E K

Lénárd Ödön:

ERŐ AZ ERŐTLENSÉGBEN

(MÁRTON ÁRON KIADÓ, 2. kiadás 1996)

A szerző neve sokunk előtt ismeretes, ő volt a leghosszabb ideig és már csak egyedül börtönben tartott szerzetes, amikor *Kádár János* a Szentatyánál járt. Kádár azzal akart némi kedvező háttérképet mutatni, hogy megemlítette a magyarországi kommunizmust, ahol olyan demokrácia van, ahol nincs egyetlen pap se a börtönökben. *VI. Pál* felkészülten fogadta az ilyen alakokat, és Kádár elé tette *Lénárd atya* nevét.

Így szabadult ki rendhagyó gyorsasággal a 19 évnyi rabságból és mint historikus (piarista tanár) ebben a könyvében nemcsak a hosszú évek történetét írta meg, hanem a levéltárak titkos adataiból is merített. Könyvének különleges értéke, hogy benne a történések csak alapok, vázák az emberi lét filozófiai meghatározására. Sorra kerülnek az egyház, a vallási élet neves személyiségei, akik cselekedeteikkel kétes vagy éppen megbocsátható hírnévre tettek szert. Világszemléletét a börtönévek bölcsessége emelte a kortársi gondolkodás fölé.

Az egyházi iskolák államosítása a kommunizmus sátáni ötlete volt nálunk, végrehajtója a kisgazda *Ortutay Gyula*. A tudós, akadémikus, miniszter, „fehérek közt egy európai.” Nekünk, a mi közösségünknek örökké fájó tragédiája lesz a ciszterci gimnáziumok becsukása.

Lénárd atya csatolja könyvéhez többek között a „Magyar Kommunista Párt Jegyzőkönyvét”. A jegyzőkönyv felvételének ideje 1945. március 7-e. A 8. pontja szó szerint ezt mondja: „A titkárság elfogadja *Ortutay Gyula* és *Borbély Mihály* titkos belépését a pártba úgy, hogy tagsági könyvüket más névre állítsák ki”

~~~~~
Hiteles könyv jelent meg: kikét, mikor szerveztek be: ELHALLGATOTT MÚLT 1956-1990.

Kiadó: 1956-os Intézet és a Corvina. Két történész munkája: *Tabajdi Gábor* és *Ungváry Krisztián*. (Ungváry írta az 1998-ban megjelent *Budapest ostroma* című könyvet, amely mű idáig 6 magyar, 4 német, 2 angol és 2 amerikai kiadást ért meg.

Megjelent Lindner Ernő második verseskötete

Ezen eseményről a család kedves hangú levélben értesítette a Budai FehérFeketét, mellékelve közlésre szánt versekkel és életrajzzal. Ebből közlünk részleteket:

„Lindner Ernő 1912-ben született budai polgár családban, öt gyerek között legidősebbként.

Az 1974-ben írt „Füljegyzet” című költeményben így jellemzi saját verseit:

...Ez nem életmű s ez nem verseskötet,
életművem az életem, s öt gyerek.
Csak „tükörképek” ezek a kötetek.
Csak naplók...
„...ez az én naplóm: tükörkép versekben,
ahogy életünk tükrözött lelkemben...
persze a képek nagy része csak emlék,
de mégis kérlek, nézd át őket...nemrég
még valóság volt...
a kortársam vagy, ez majd könnyebben megy.”

Szeretettel ajánljuk figyelmükbe Lindner Ernőnek, – az 1930-ban érettségizett egykori ciszterci diáktársunknak, sokunk által átélt korszakban született, személyes hangvételi verseskötetét.

Brisits igazgató úrról szóló lírai vallomását a már készülő nekrológhoz csatolva szeretnénk bemutatni.

HÍREK, LEVELEK, TÁJÉKOZTATÓK

f i g y e l e m:

(+36 1) 789-7992 *ez az új telefonszámunk !*

Kismarosról,

a ciszterci nővérek monostorából kaptunk kedves sorokat karácsony ünnepére. Amikor megköszönjük a szép lapot, külön örömmel tölt el bennünket, hogy a mai szekularizált világunkban ilyen virágzó monostorból száll felénk egy üdvözlés.

Gerúsia újulása

Az 1974. december óta szerény otthonomban tartott „gerúsia” összejövetelek - körülmények változása miatt - átkerültek dr. Seidl Ambrus (é:1942) domiciliumába. Ennek tényleges realizálása 2009.december 29-én történt, mikor is a gerusia-tagok - Brückner Ákos, Pétery István, Oláh Gyula, Őszi Ferenc, dr. Seidl Gábor, Szeli Géza jelenlétében dr. Seidl Ambrusnak átadtam az 1974. december óta (elvileg mindég) karácsony és újév közt megtartott összejövetelek alkalmával készült, többszáz fotót tartalmazó albumot. Az újulás nemcsak helyszínváltást jelentett, hanem azt is, hogy a kontinuitást jelentendő köztünk volt Rudán János, aki jelenlegi parancsnoka a 25. sz. szent Imre cserkész csapatnak, Erődy-Harrach Béla utóda és aki az utánunk következő, de már unokai korosztály tagja. A mi kis házi „schwarzaufweissünkben” már többször esett szó a gerúsiáról, nos, most csak annyit, hogy ez lett a maradványa annak az öregcserkész-diákszövetség, és 1945 után, keddenként Warga Lacinál (később, hétfőnkén Lechner Kamzsinál) tartott összejöveteleknek, melynek már csak Ambrus és jelentéktelenségem, ketten vagyunk élő "stammgastjai".
Tantum scimus, quantum memoria tenemus!

(dr.Balogh Endre '37)

"Tantum scimus, quantum memoria tenemus"

mint a latin "velős-mondások" többsége, szélesebb értelmezést fed le, mint az egyszerű, szó szerinti fordítása, itt is a szó szerinti fordítás: annyi a tudásunk, mennyit emlékezetünk megtart. (amennyire emlékszünk), de értelme szélesebb, noha szó szerint nem tartalmazza, így például, csak annyit érsz, tudsz, mennyire emlékezel, avagy annál többet érsz, mennél többre emlékezel.

(Dr.B.E.'37)

Levelt kaptunk Svájcból:

„ Kedves Csaba!

Köszönet az összes munkatársnak a Budai FehérFekete szerkesztéséért és minden más munkáért, ami ezzel jár! Egy kicsit ismerem a játék szabályait, a Genfi Magyar Értesítő előállításában veszek részt. Kitűnő ötlet volt egy fényképet mutatni a csapatról, így kicsit előbbek lettek az olvasók számára.

Ha alkalom adódik rá, üdvözlém Leszkovszky Györgyöt. Két iskolába jártunk együtt és szülei, első sorban Édesanyja, számomra ma is élő Emlék.

Üdvözlettel

Rusznayk András” (é.1954).

Hámori József **akadémikus** tartott előadást február 8-án, klubdélutánunkon. Beszél az emberi agy kialakulásáról az emberré válás folyamatában, a baloldali agyféltekének a verbális közlést lehetővé tevő szerepéről. A

nagy érdeklődést kiváltó előadás ismertetésére későbbi számunkban visszatérünk.

Hrauda Gábortól (é. 1946)

Ausztriából kaptunk közvetlen hangú és kedves beszámolót fordultatos és eredményekben gazdag életútjáról. A levélhez mellékelte egy kis jegyzéket, ezt most szöveghűen bemutatjuk:

Hraudák és a Szent Imre Gimnázium

(a gimnáziumba jártak illetve érettségiztek)

1. Hrauda Gábor 1915–1923. 1935-től Dr. Hámori Rezső orvos.
2. Hrauda Károly 1919–1927 1936-tól Hámori Károly főkönyvelő.
3. Hrauda Gábor 1938–1946 mérnök.
4. Hrauda József 1942–1948 1935-től Hámori József, ma dr. Hámori József agykutató biológus, volt miniszter, a Tudományos Akadémia egyik alelnöke
5. Hrauda Ferenc 1945–1948 1935-től Hámori Ferenc, ma Hámori Ferenc orvos

Az épülő új budai Szent Imre Gimnáziumba 1928-29-ben a Hrauda és Fia cég szerelte a központi fűtő berendezést.

A társadalomtörténetileg is igen értékes levelet később közreadjuk.

Nemzedékek hídépítője

programot a külföldön élő ciszterci öregdiákok hozták létre abból a célból, hogy a mai Budai Szent Imre Gimnáziumban tanulókat segítse. Segítésnek egyik formája volt a helyszínen történő nyelvgyakorlás, amikor a külföldön élő családok a nyári szünidőbe befogadtak gimnáziumunkból egy-egy diákot. Ennek a programnak volt igen hozzáértő és fáradhatatlan munkása Susits Tamás.

A 2008/2009-es tanévben özvegye, Melinda asszony tevékenységének köszönhetően az iskola 600 000 forintot kapott. Az összegből képzőművészetből kiemelkedő ismereteket elért tanulók művészettörténeti utazásaira 120 000 forint jutott, szociális támogatásra 80 000forint, egy végzős növendék pedig laptopot kapott.

Az angol nyelvgyakorláson kívül sok új ismerethez jutott az a tanuló, aki a dallasi ciszterci iskolába mehetett a nyáron 3 hétre. A stipendium éppen fedezte az utazás költségeit, a kinti tartózkodás egyéb költségeit egy ottani tanuló szülei állták, akik erre az időre családjukba fo-

gadták a budai diákat. A fiú egy hétig az amerikai életformával ismerkedett, majd két hétig az ottani ciszterci iskola tanulója volt. Érdekes beszámolójából idézünk néhány mondatot.

„Az évnyitó augusztus 24-én van, ami úgy zajlik, mint a budapesti. Ezután 2 hétig jártam még a suliba., a Form VIII B-be. Itt egy évfolyamban csak két osztály van, és húszan járnak egy osztályban. Az iskola Texas állam egyik legjobb képzését adja. A tanítás minden nap 8.30-kor kezdődik és 15.30-ig tart. Minden szünet 5 perc és az ebéd-szünet 45 perc. (Az iskolában nem adnak ebédet, ezért mindenki azt eszik, amit magának hoz.).

16 év fölött már mindenki vezethet autót, ezért a sulinak óriási parkolója van. Az iskolában felelés nem nagyon van, inkább röpdolgozatokat (quiz) írnak. A tanárok nagyrészt ciszterci szerzetesek, és csak néhány tanár civil. Fontos megjegyezni, hogy az iskola nem koedukált és csak fiúk járnak ide.”

1920. március 1.

Megalakult a ciszterci rend budai Szent Imre gimnáziumának 25. számú cserkészcsapata. Parancsnoka *Orsovai Fülöp O. Cist.*, akinek vezetésével 9 fő tett fogadalmat a cserkésztörvények betartására. A fogadalmatétel a Kakuk-hegyen volt. 90 éve történt.

Szent Adalbert Misszió Alapítvány jelenti, hogy Ausztráliából, az ottani *St. Elizabeth Caritas Associationtól* 330 000 forintot kaptak a kárpátaljai magyarság megsegítésére. Átányi László, aki az Adalbert Misszió tevékeny és igen hatásos ügyvezetője a kezdetektől fogva, arra kéri a kárpátaljai magyarságot támogatni akaró diáktársainkat, hogy ehhez igényeljenek tőle csekket (adópapírt küld). Címe: Átányi László, 1119 Budapest, Etele u. 23, telefon: 06/1-203-3201.

TRI AN ON

90 ÉVE T Ö R T É N T

Magyargyerőmonostori vártemplom, melyet 1196-ban építtette a Gyerőffy család; kezdetben a ciszterci rendé volt.

Erdélyben található.

A politika

velünk van mindennap, de ezt nyugodalmunk érdekében igyekszünk nem észrevenni. A Budai FehérFeketét a csend szigetének tekintjük, ezért csak időnként jelezzük, hol az igazság.

Most hangosan szólunk.

A parlament utolsó napján törvénybe iktatta a holokauszt-tagadást, mint bűncselekményt, és leszavazta a bolsevista népirtás ugyanilyen elítélését. Főszereplője a bolsevik utódpárt miniszterelnök-jelöltje.

A másik az áprilisi választások A közállapotok rosszabbak, mint 2006-ban voltak. A magyar püspöki kar **miért, kikért** könyörgött akkor?

„Urunk, kérünk Téged, hallgass meg minket!”

Azokért és azok helyet esdeklünk most mi is: .

- akik** közömbösek, rosszakaratúak, akik nem ismernek és nem is akarnak ismerni Téged
- akik** megtagadnak, nyíltan, durván ellened támadnak, és trágár módon káromolnak
- akiknek** a test, a pénz, az alkohol és a kábítószer az istenük
- akik** házasságtörésben élnek
- akik** nem fogadják el a gyermekeket, akikkel megajándékozod a házasságukat
- akik** magzatgyilkosságot követnek el
- akik** a kicsi gyermekeket megbotránkoztatják s megrontják
- akik** nem akarnak dolgozni, csak élőködnek
- akik** másokat megrágalmaznak, meglopnak, megcsalnak, kihasználják
- akik** mások életére törnek
- akik** önkezükkkel vetnek véget életüknek
- akik** Egyházadat megvetik és akik a sátánt szolgálják.

HAZÁNK SORSÁN CSAK VÁLASZTÁSOK ÚTJÁN VÁLTOZTATHATUNK

ÚTRAVALÓ

A ciszterci diákszövetség

e lapja többek között azoké, akik szeretik a múltat.

Mi szeretjük múltunkat, de nem csak azért, mert már csak ez marad meg nekünk, mint valami egyre halványuló ősi attribútum, hanem mert az ott rejtőzködő kincsek közül szabadon válogathatunk a jelen útvesztőiben. Például itt vannak a közmondások.

Tempora mutantur, et nos mutamur in illis. Vagyis hogy az idők változnak és velük együtt mi is változunk. Így igaz.

. De nagy a baj, nagyon nagy, ha az is változik, aminek nem szabad változnia. Naponta tapasztaljuk, hova jutottunk, mivé lett országunk.

Ilyenkor meríthetünk a múlt kincsesbányájából.

Bár meghallaná más is Berzsenyi szavait:

„Így minden ország támasza, talpköve

A tiszta erkölcs, melly ha megvész:

Róma ledül s rabigába görbed”

Ki emlékszik még Kisfaludy Károly üzenetére?:

„Új nap fényle reánk annyi veszélyek után,

Él magyar, áll Buda még! A múlt csak példa legyen most,

S égve honért bizton nézzen előre szemünk”

És egy latin mondás (tán még nem kell a fordítás):

Res, non verba !

*

MINDEN KEDVES OLVASÓNKNAK TESTI-LELKI JAVAKBAN
GAZDAG HÚSVÉTI ÜNNEPEKET KÍVÁNUNK

Budai osztályunk programja 2010 második negyedére

Klubdélutánjaik előadásaira és az azt követő vendéglátásra és kötetlen beszélgetésre szeretettel várjuk tagjainkat és minden érdeklődőt. Helyszín a Szt. Imre gimnázium. Időpontok: minden hó második hétfője, a következő napokon:

április 12-én, május 10-én és június 14-én.

Az előadások témájáról az egyeztetés lapzártakor még tartott.

Július, augusztus hónapban nálunk is vakáció.

A klubdélutánok 17 órakor kezdődnek, előtte 16,30-kor elimádkozzuk a Completoriumot az első emeleti kápolnában. Mindenkit várunk.

* * *

Szomorú szívvel adunk tájékoztatást arról, hogy a felsorolt diáktársainkkal már csak lélekben lehetünk együtt:

Csima Lajos é. 1947

Farkas Endre é. 1951

Dr. Duronelly Róbert é.1950

Kelemen Norbert Miklós é. 1951

Mészöly Baecker György é. 1941

Nemessányi Aladár é. 1951

Simon I. Marót O.Cist. é. 1941

Szukováthy György é. 1943

REQUIESCANT IN PACE!

A Budai FehérFekete időszakos, ingyenes tájékoztató egyesületi tagjaink részére.

Megjelenik húsvétkor, Veni Sancte idején és karácsonykor.

Címünk: H-1519 Bp., Pf.401; telefon (változás): (+36 1) 789-7992,

e-mail: dekanycs@gmail.com

Felelős kiadó: dr. Seidl Gábor.

FELHÍVÁS a 10 éve érettségizett ifjú öregdiákokhoz

A 2000-ben érettségiző Assisi Szt. Ferenc osztály (osztályfőnök *Barcza István*), a Szt. Márton osztály (osztályfőnök *Gianone András*) és a Szt. István osztály (osztályfőnök *Sudár Annamária*) **10 éves** érettségi találkozói alkalmat adnak, hogy megszólítsunk titeket, mint ifjú öregdiákokat..

Ez az évforduló feltehetően nagyobb jelentőségű lesz életekben a továbbiakénál, mivel túl vagytok már a felsőbb tanulmányaitokon, munkába állásotokon, talán a családalapításon is.

FELHÍVÁSUNK LÉNYEGE:

vegyetek részt aktívan Diákszövetségünk életében!

Írjatok beszámolókat eddigi tanulmányaitokkal és hivatásokkal összefüggő érdekesebb eseményekről a Budai FehérFeketébe!

Küldjétek beszámolót érettségi találkozóitokról a Budai FehérFekete részére. Minden hó második hétfőjén, 17 órakor Klubdélután tartunk az iskolában.

Vállaljatok előadásokat, beszámolókat magatokról, témáitokról: érezzétek jól magatokat, hogy együtt vagyunk.

A Ciszterci Diákszövetség Budai Osztálya vár benneteket, címünk:

1519 Budapest, Pf. 401, E-mail: dekanycs@gmail.com

Kérésre küldjük a Budai FehérFekete példányait. Ha megadjátok e-mail címeteket, küldjük rá havi hírlevelünket!

Szeli Géza (é. 1955)

